

SOSYOLOJİK AÇIDAN GÜNÜMÜZDE TÜRK AİLESİNİN FONKSİYONLARI

Dr. Cihangir DOĞAN¹

I. Günümüzde Türk Aile Yapısı

Yapı kavramı, aile üyelerinin aile içindeki rol ve statülerinin tamamını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Dar anlamıyla ailenin yapısı denilince hane halkı üyeleri anlaşılmaktadır. Sosyolojik literatürde aile üzerinde yapılan araştırmalar da yapı ile fonksiyonlar ayrı ayrı ele alınıp incelendiğinde sonuca daha net ulaşılabilir. "Bu nedenle aile yapısı kavramı hane halkı kompozisyonu anlamında kullanılması" (Kocacık,1986,s.12) tercih edilmektedir.

Aile biçimlerini genel olarak geniş aile ve çekirdek aile olarak ikiye ayırabiliriz. Geniş aile genellikle anne-baba, evlenmemiş kız çocuklar, evlenmiş erkek çocuklar ve torunların bir çatı altında yaşamasıdır Bu aile tipine geniş aile denildiği gibi geleneksel geniş aile veya büyük aile de denilmektedir.

Günümüzde yaygınlaşan çekirdek aile ise. anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşmaktadır. Bu aile tipine modern aile, küçük aile ya da çağdaş aile de denilmektedir. Bu konuda dikkate değer bir görüşte, çekirdek aile yapısının günümüzde yaygın olduğu kadar tarihin her döneminde yaygın olduğu kanaatinin ağırlık kazanmasıdır. Kentleşme ve sanayileşme olmadan önce çekirdek ailenin yaygın olduğu görüşü gerek eski Türklerde (Türkdoğan, 323) gerekse ortaçağ kilise kaynaklarında doğrulanmıştır. Bu kaynakta 1851'de geniş aile oranı %23 olarak belirtilmiştir. (Meriç, 1990,104) Buna göre çekirdek aile yapısı sanayileşmenin ve şehirleşmenin bir sonucu olmayıp, bu yapının geçmişte ve günümüzde yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Buna ilaveten geniş aileden çekirdek aileye doğru dönüşüm görüşü yerine geniş ve çekirdek ailenin her zaman yan yana var olduğu söylenebilir.

Türkiye'deki aile yapısının sınıflandırılması çeşitli ölçütlere göre değişmektedir. Yaygın olan sınıflandırmaya göre çekirdek aile, destekli çekirdek aile, geleneksel geniş aile, biraz daha küçülmüş olan geçici aile ve çözülen aile olarak gruplandırılmaktadır (Erkal,1993,93).

Ayrıca aile sınıflandırılmasını otorite ölçütüne göre ve hane halkı sayısına göre değerlendirenler vardır (Gökçe,1976,48).

Bütün saydığımız ölçütlere göre aile yapısını sınıflandırmaya çalışsak da. köy aile özelliği taşıyan birçok aileye şehirlerde, şehir aile özelliği taşıyan ailelere de köylerde rastlamak mümkün olabilir.

¹ M:Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Halk Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi

Ancak kesin çizgilerle aile yapılarını sınıflandırmak sosyal bilimler açısından da zorluğu bilinmektedir. Biz genel olarak yerleşim bölgelerine göre köy, kasaba, şehir ve gecekondü ailesi üzerinde çalışmak istiyoruz. Bu aile yapıları incelenirken yeri geldikçe çekirdek aile, geleneksel aile ve bölünmüş aile gibi, aile yapıları üzerinde durulacaktır.

1- Köy Aile Yapısı

Köy kanununa göre nüfusu iki binden aşağı yurtlara köy denilmektedir; cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlaları ile birlikte bir köy oluşturur. Adı geçen kanundan da anlaşılacağı üzere kısaca yukarıda belirtilen bölgelerde oturan ailelere de köy ailesi diyebiliriz.

Köy aile yapısının çeşitli tanımları yapılmaktadır. Bazen aile soy, sop anlamına gelirken, bazen de çocukların anası kastedilmektedir. Başbakanlık 1994 aile komisyon raporunda aile "ortak mülkiyet, gelir ve tüketim örüntülerini paylaşan ve aynı çatı altında aynı kazandan yiyip içen kişilerin meydana getirdiği bir toplumsal birim" olarak tanımlanmıştır (Başbakanlık, 1994 Aile Yılı Rap, 1994,100).

C. Orhan Tütengil köy aile yapısını üç noktada toplanmıştır (Tütengil,1969,130)

- Üç kuşağı kavrayan ve köy işletmesiyle birleşen geniş aile,
- Ziraatçılığın, şahsı ihtiyaçları da karşılayan tabii geçim kaynakları açması,
- Komşuluk münasebetlerine, devamlı şahsı temaslara, maddi ve manevi yardım şekillerine vücut veren cemaat modeli.

Bilinen araştırmalara göre köydeki ailelerin 7c 55'i çekirdek aile, 7c 25'i geniş aile, 7c 13 u geçici geniş aile ve 7c 6'sı da parçalanmış eksik ailedir.(Serim, 1972,31). 1985 Genel nüfus sayımına göre, Türkiye ortalama köy hane halkı sayısının 5.99 olduğu, Türkiye ortalamasının ise 5.22 olduğu kaydedilmektedir. Bilgi edinmek bakımından bazı değişik bölgelerdeki illerimizin kırsal kesimlerinde hane halkı sayısı Aydında 4.26 İzmir'de 4.13 dür. Hakkâri kırsal kesiminde hane halkı sayısı 9.44 ve Van ilimizde 8.75 dir. Bu verilere göre gelişmiş bölgelerimizin kırsal kesiminde hane halkı sayısının daha az ya da bir çatı altında yaşayan hane halkı üyelerinin daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Köylerde aynı çatı altında birden daha fazla evli çiftlerin yaşadığı bilinmektedir. Bunların genellikle baba tarafından akraba olduğu söylenebilir.

Ayrıca köylerde baba otoritesinin daha belirgin biçimde hissedildiği, evlilikte son sözün çoğunlukla babada olduğu ve evlenme yaşının daha düşük olduğu kaydedilmektedir (Kocacık,1986,15).

Köy ailesinin önemli özelliklerini belirtmek gerekirse, köy ailelerinde nüfus planlaması şehirler gibi etkili olamamıştır. Çünkü kırsal bölgelerde çocuk sayısı aynı zamanda işçi sayısı anlamına gelmektedir. Çocuk aile için bir güç oluşturmakta ve ailenin gücünü arttırmaktadır. Köylerde sosyal güvenlik tedbirlerinin olmamasıyla ya da çok yetersiz oluşundan dolayı çocuklar

ebeveynlerin sosyal güvencesidir. Anne-baba yaşlanınca herhangi bir çocuğunun yanında geri kalan ömrünü geçirme ümidi ve isteği içerisinde. Bütün bunlarla beraber kırsal bölgelerdeki geleneklerin, hayat tarzının ve dinin aile sayısı üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Köy ailesi daha çok tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlamakta ve kendi tüketimi içinde bazı mal ve hizmetleri üretmektedir. Buna karşılık tarım ve hayvancılık dışı gelirlerinde giderek önem kazandığı kaydedilmektedir (1994, Aile Yılı Rap, 1994.103).

Köy ailesinin boşanma oranlarının şehirlere göre oldukça düşük olduğu (Merter 1990,33) ve erkek çocuklara kız çocuklardan daha fazla önem verildiği bilinmektedir.

Bütün bunlarla birlikte Türk Kültürünün, Türk gelenek ve göreneklerinin kırsal bölgelerde daha çok hakim olduğu buna karşılık bu değerlerin kırsal bölgelerde daha az ve yavaş değiştiği kabul edilmektedir (Eröz, 1991,224).

Köy ailesinin genel hatlarıyla yapısını inceledikten sonra, bu yapının hızla değişmesine sebep olan önemli faktörleri şöyle sıralayabiliriz,

İkinci dünya savaşından sonra kırsal bölgelerden şehirlere doğru yoğun bir göç dalgasının başlaması,

1950 lerden sonra tarımda makineleşmenin hızla artması,

Kırsal bölgelerdeki geleneklerin ve sosyal değerlerin giderek zayıflaması, buna karşılık aile içinde bireyci davranışların artması,

Ulaşım ve kitle iletişim vasıtalarının artması ve daha çok etkili olması gibi,

Sayıdığımız önemli nedenlerden ve benzerlerinden dolayı 1927 de toplam Türkiye nüfusunun % 75.78 ini oluşturan kırsal nüfus, 1990 da % 40,99 nispetinde olduğu kaydedilmektedir (DİE, 1993,54). Buna göre her nüfus sayımın kırsal nüfus oranının kent nüfusuna göre biraz daha azaldığı görülmektedir.

Eğer kırsal bölgelerde akılcı, bilimsel tedbirler alınmadığı takdirde, önümüzdeki birkaç nüfus sayımı süresi içerisinde köylerin büyük ölçüde boşalacağı söylenebilir. Köylerde ekonomik ve sosyal iyileştirme politikalarının zaman geçirilmeden uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır. Köyde gizli işsiz olan insanlar şehirlerde işsizler ordusuna katılarak daha çok problemlerin çıkmasına neden olabilir.

Köy-şehir gelir farkının devamlı şehirlerin lehine gözükmesi, buna karşılık şehirdeki giderlerin hesaba katılmayışı, insanların daha iyi yaşama isteği ve umudu kırsal bölgelerden şehirlere doğru nüfus akımında önemli rol oynamaktadır.

Eğitim konusunda köy ailesi gerek çocuklar açısından gerekse ebeveynler bakımından Türkiye ortalamasının altında olduğu bilinmektedir. Eğitimin uzun zaman alışı eğitim maliyetlerinin yüksek oluşu ve bu bölgelerde eğitim

fırsatlarının az ve yetersiz oluşu, eğitim seviyesinin düşük olmasında önemli neden olarak gösterilebilir.

İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgesi kırsal kesimlerinde kızların eğitim fırsatından faydalanmaları için kısa zaman içerisinde bir mesleğe dönük yaygın eğitim tercih edilmekte veya kızlar için parasız yatılı okulları istendiği kaydedilmiştir (M.E.B., 1991,10). Ebeveynlerin eğitim seviyelerinin düşük olması, ailede çocuk sayısının fazla ve ekonomik imkanı yetersiz olması gibi nedenlerinin eğitim açısından olumsuz rol oynadığı söylenebilir.

Sonuç olarak kırsal bölgelerin çeşitli özelliklerine göre kısa zamanda ekonomik getiriye dönük mesleklerin yaygınlaştırılması önem kazanmaktadır. Bütün bunlarla beraber bu tür çalışmaların sonuç verebilmesi için, insanları meslek ve beceri kazanmanın gerekliliğine inandırmak, istekli hale getirmek lazımdır. Bu etkinliklerin örgün eğitimden çok yalın eğitim kanalıyla başarılabacağı kanaatindeyiz.

2- Kasaba Ailesi

Köy kanununa göre nüfusun 2 bin ile 20 bin arasındaki yerleşim bölgelerimiz kasaba olarak kabul edilmektedir (Keleş, 1993,74).

Kasaba ailesinin küçük esnaf ve zanaatkar, küçük tüccar, toprağını kendisi işlemeyen çiftçi, küçük memur ve kısmen de işçi ailelerinden oluştuğu kaydedilmektedir (Ozankaya, 1986,313).

Türkiye’de kasabalarımızın tamamını aynı kategoride değerlendirmemiz bizi hatalı sonuca götürebilir. Çünkü gelişmiş kent özelliği taşıyan turistik bölgelerimizdeki kasabalarla, gelişmemiş yörelerimizdeki köy görünümünde olan kasabaların farklı yapıya sahip olacağı söylenebilir. Gelişmiş ve gelişmemiş bölgelerdeki insanların gerek aile yapıları bakımından, gerekse sosyo-ekonomik ve kültürel bakımdan farklı olabileceği bilinmektedir.

Ayrıca Türkiye’de kasaba ailesi araştırmalarının az sayıda oluşu dikkati çekmektedir. Kayda değer araştırmalar arasında Timur Serim (1972) ve Mübcecel Kıray’ın (1964) çalışmaları yer almaktadır. Bu araştırmalardaki veriler ülkemiz kasabalarını tam olarak temsil edici nitelikte olmayabilir.

Kasabaların hem köy, hem de kent bölgelerinden etkilendiği söylenebilir. Çevre köylerin pazar merkezi konumunda olan kasabalar, kentle-köy arasında bir köprü görevi yaparak, aracı durumunda bir merkez özelliği taşıdıkları bilinmektedir.

Kasaba ailesinin büyüklüğü (hane halkı sayısı) kentlere göre daha yüksektir. Ancak Türkiye aile büyüklüğüne paralel olarak kasaba ailesinin büyüklüğünde giderek küçülmektedir. 1972 de aile büyüklüğü 5 6 olan kasaba ailesi, (Serim, 1972,37) 1992 de 5.3’e düştüğü kaydedilmiştir (D.P.T, 1992,48).

Bu bölgelerde çekirdek aile yapısının yaygın olduğu kaydedilmiştir. Bunun yanında % 30 civarında geniş aileye rastlanmıştır. Babanın, geleceğin güvencesi

olarak oğluna duyduğu güven kısmen azaltmaktadır Evlenme yaşı kız çocuklarda 19-21, erkek çocuklarda 22-25 yaşlan arasındadır (Kocacık, 1986,25).

Bu bölgelerde akraba evliliğinin yüksek olduğu, geleneksel değerlerin yavaş yavaş çözülmeye başladığı, dayanışmanın azaldığı ve sadece aileler arasında görüldüğu buna karşılık dini tutum ve davranışların güçlülüğünü koruduğu gözlemlenmiştir.

Karı-koca ilişkisi bakımından son söz kocaya aittir. Çekirdek ailede karı-koca arasındaki bağların daha sıklaştığı karşılıklı danışmaların arttığı görülmektedir.

Baba-oğul ilişkisi bakımından köy ailesine yakın olmakla beraber çeşitli problemlerin çıktığı gözlenmiştir. Oğlunun kiminle evleneceğı ve nerede oturacağı, oğlunun ayrı bir iş meslek seçmesi ve çocukların çalışma biçimi ve boş zaman geçirme biçimi baba oğul arasında bir çatışma konusu olarak kaydedilmektedir. Buna karşılık kız çocukların aile içinde çatışma konularının daha az olduğu görülmüştür (Ozankaya, 1986,315).

Ayrıca kasabada hazır giyim ve yiyecek tüketiminin yaygınlaştığı, tarım dışı mesleklerin tercih edildiğı, eğitime olan isteğın arttığı gözlenmiştir.

3- Kent Ailesi

Kent tanımında birçok kriter esas alınmıştır. Kanun koyucular, idari sınırlar ve nüfusu ölçü olarak almışlardır. Köy kanununa göre nüfusu 20 binden yukarı olan yerleşim birimleri kent sayılmaktadır, D.P.T. gerekli nüfus miktarını 20 bin olarak esas almıştır. (D.P.T.,, 1973,864) DİE. ise gerçek nüfus sınırının 10 bin olduğu görüşünü benimsemiş ve idari bölünme biçimine göre il ve ilçeleri şehir saymaktadır. Bu değişen farklı yaklaşımlar, sürekli değişen şartların tabii bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Şehir tanımları iktisatçılara göre ekonomik açıdan ele alınarak "mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtım neticesinde toplumun devamlı surette iktisadi bir mekanizması" (D.İ.E, 1989,4) olarak belirtilmiştir.

Ayrıca mimarlar konut, alt yapı ve çevre kriterlerine göre şehri tanım yaparken sosyologlar insan ilişkileri, insan tutum ve davranışları ve hayat tarzı açısından ele almışlardır.

Yakut Sencer'e göre kent "çoğunlukla tarım dışı kesimlerde yoğunlaşmış 10 binin üstünde bir nüfusu bulunan, farklılaşmış ve örtülü bir fiziksel, toplumsal ve yönetsel bütünlüğe sahip olan yerleşmedir" (Sencer, 1979,8).

Kısaca kent tanımını insan ilişkileri açısından belirli nüfusa sahip toplumlarda karşılanması mümkün olan fizyolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların belirli düzeylerde karşılandığı, her toplumun kendi özelliklerine göre kriterlerini belirlediğı fiziki yerleşme alanlarıdır.

Bizim üzerinde durmak istediğimiz konu kentleşme ve kent ailesidir. A. Kurtkan kentleşmeyi teknolojik seviyenin yüksek olması, eğitim için ayrılan zamanın artması, orta sınıflaşmanın gerçekleşmesi ve kültür bütünlüğünün

sağlanmasıyla dengeli bir şehirleşmenin olabileceğini söylemiştir (Kurtkan, 1982,136).

Ayrıca köy ve kent toplulukları arasındaki temel farklılıkları Sorokin ve Zimmerman sekiz noktada incelenmiştir. Bunlar meslek, çevre, topluluk büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, nüfusun heterojen ve homojenliği, sosyal farklılaşma, hareketlilik ve etkileşim sistemidir (Özen, 1985,47).

Kent ve kentleşmeyi çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan ele aldıktan sonra kent ailesinin yapısını incelemek daha sağlıklı olacaktır. Kent ailesi daha çok çekirdek aile yapısında olup, ana-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşmaktadır. Ülkemizde hane halkı sayısı bakımından en az sayıya sahiptir. 1990 Genel nüfus sayımında hane büyüklüğü 4.61 dir. Bu rakamın her nüfus sayımında biraz daha küçüldüğü görülmektedir.

Kent ailesinde akrabalık ve komşuluk ilişkileri devam etmekle beraber giderek zayıflamaktadır. Eş seçiminde kişisel tercihler öne çıkmıştır. Evlenme yaşı erkeklerde 28 kızlarda 24'tür. Eğitim, meslek edinme ve ekonomik durumların evlenme yaşının yükselmesine etki ettiği söylenebilir. Boşanma oranları hızla artmaktadır. Bunun sonucunda parçalanmış aile sayısı da giderek artış göstermektedir (1994 Aile Yılı Rap, 1994,108).

Ayrıca kent ailesinde eğitim farklılaşmasının yükseldiği, gelir, hayat tarzı ve aile içi ilişkilerin farklılaştığı söylenebilir.

Mesleklerin farklılaştığı, uzmanlaşma ve kalifiye elemanların önem kazandığı kentlerde, çeşitli sektörlerde kadınların da girişimci kadın, çalışan kadın olarak rol ve statüleri öne çıkmaya başlamıştır.

Kentlerde ailenin yaptığı bazı önemli fonksiyonları çeşitli kurum ve kuruluşlar üstlenmiştir. Eğitim, sağlık, güvenlik ve sosyal hizmetler yanında, yemek pişirme, ev işleri, çocuk bakımı gibi fonksiyonlar ailenin dışına çıkarak ticarileşmiştir.

Bütün bu değişmelere karşılık kent ailesinin geleneksel değerlere ait bazı önemli faktörlerin değişmediği kaydedilmektedir. Çocuk isteme ve çocuktan beklenti nedeni "Yaşlılıkta güvenilecek birinin varlığı" olarak değerlendirenlerin oranı 7c 77 gibi yüksek bir nisbet çıkmıştır. Aynı beklenti oranı ABD'de ve Almanya'da 7c 7.8 olarak belirtilmiştir (Tolan, 1991,499).

4- Gecekondu Ailesi

Gecekondu, imar mevzuatına aykırı olarak, başkalarının arazisi ve arsaları üzerinde çoğu zaman alelacele ve gayri sıhhi olarak inşa edilmiş sosyal hizmetlerden yoksun konutlardır (Doğan, 1990,6).

Türkiye'de gecekondu olayı 1950 lerde Ankara ve İstanbul'da görülmeye başlamış daha sonraki yıllarda hemen bütün şehirlerimizde yaygınlaşmıştır. 1983 de 1.250.000'i geçtiği hesaplanmıştır. (Keleş, 1984, 357) Günümüzde 2 milyon civarında gecekondu olduğu tahmin edilmektedir. Şehirleşme oranı yüksek ve nüfus miktarı bakımından üç büyük ilimiz Türkiye'deki tüm

gecekonduların 7c 70 inden fazlasını barındırdığı kaydedilmiştir (Keleş, 1993,372).

Gecekondularında yaşayan insanların büyük bir kısmı köy ve kasabalardan şehirlere gelmiş olan kimselerdir. Yani gecekonduların nüfusunu kırsal bölgelerden gelen insanlar oluşturmaktadır.

Gecekonduların bir geçiş ailesi özelliği taşıdığı söylenebilir. Bu bölgelerdeki ailelerin büyüklüğü ve terkihi köy aile büyüklüğünden küçük ve sadedir. Bu küçülmenin Türkiye şehirlerine ait aile küçülme eğilimine uygun olduğu görülmektedir.

Gecekondularında geleneksel geniş ailelerin hızla çekirdek aileye dönüştüğü, geniş ailelerin devam etmesinin önemli nedeni ise daha çok ekonomik sebeplere dayandığı kaydedilmiştir (Doğan, 1990,223).

İstanbul gecekondularında aile büyüklüğü 4.92, İzmir'de 4.54, Ankara'da ise 5.19dur\ (D P.T.,1991,25) Bizim araştırma yaptığımız Ümraniye'de 5.4 olarak bulunmuştur. Bu sonuçların Türkiye köy aile büyüklüğünün altında olduğu, şehir ortalamasının da üstünde olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de kırsal bölge hane halkı sayısı 5.57 kentlerde bu oran 4.61 dir.

Verilen rakamlarda görüldüğü gibi, gecekondularındaki hane halkı sayısı, bölgeden bölgeye, ilden ile ve aynı ilin farklı bölgelerinde değişiklik göstermektedir. Bu durum yadırganmamalıdır, çünkü her gecekondular bölgesinde çoğunluğu meydana getiren bir grubun sanki Anadolu'nun bir yöresinden insanların gelip mahalle kurdukları görülmüştür. Bundan dolayı genellikle gecekondular bölgelerinde Malatyalılar bölgesi Sivaslılar kahvesi gibi, 86 mahalli bölgelerin çeşitli isimlerine rastlanılmaktadır (Kadın ve Sos.Hiz.Müst., 1993,287).

Gecekondular ailelerinde ilk kuşağın yani anne babaların daha çok kırsal bölgelerden gelmiş olmaları nedeniyle, bu kimselerin gelenekçi hayat tarzına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca bu bölgelerde yaşayan nüfusun genç, dinamik olduğu dikkati çekmektedir.

Gecekondularındaki ilk kuşak aile reisleri bekar olsa bile büyük çoğunluğunun akraba ve hemşerilerinden eş tercih ettiği görülmüştür. Evlilikteki akraba ve hemşeri tercihi, bir taraftan ailelerin memleketleriyle olan ilişkilerin devam etmesini sağlarken, diğer taraftan da boşanma olayını önleyebilmektedir (Doğan, 1990,71).

Gecekondular insanların eğitim, ekonomik durum ve sosyal hizmetler bakımından köy ile şehir arasında bir konuma sahiptir. Ancak şehir imkanlarından daha çok faydalandığı için, şehir özelliklerine daha yakındır. Hatta bazı sosyologlar bu bölgelere "ara bölge", "geçiş bölgesi", şehre uyum için "staj" yeri ve Mübaccel Kıray "tampon bölge"si olarak nitelemektedirler.

Gecekondular bölgesindeki birinci kuşak anne ve babaların mesleklerinde yeterli olmadıkları, kadınların daha da yetersiz oldukları kaydedilmiştir. (Onat,1993,93) kalifiye elemanların şehirde daha çok iş bulma şansına sahip

olduğu, ekonomik getiri bakımından daha iyi olacağı bilinmektedir. Buna karşılık gecekondulu insanın marjinal işlerde ve çoğunlukla hizmet sektöründe istihdam edildiği anlaşılmaktadır.

Gecekondulu ailesinin kısaca özelliklerini belirtmek istersek, ebeveynlerin eğitim seviyesi düşük ve kırsal bölge özelliği taşımaktadır. Aile reislerinin çoğu köy yada kasaba doğumludur. Geleneksel kır özelliğine sahip olan aile giderek kentleşmekte ve üç nesil sonra kentli vasıflara kavuşmaktadır.

Çocukların eğitim durumları mesleklerini belirleyecek kadar yeterli olmamakla beraber, babalarının eğitim ve meslekleri bakımından daha çok belirli zamana ve kabiliyetlere dayanan meslekler olmaktadır. Şöförlük, tamircilik, inşaat ustası veya tekstil makineciliği gibi (DPT,1991,50). Bunun yanında küçük esnafılık, fabrika işçisi ve memurluklarda kaydedilmiştir (DPT,1991,55). Ayrıca ülkemizdeki şehirlerin sanayi yada hizmetler sektöründeki yapısı, meslekleri ve istihdam alanlarını önemli miktarda belirlediği söylenebilir.

Bütün yetersiz ve olumsuz faktörlere karşılık gecekondulu ailesi kente uyuma istekli, kentin bütün imkânlarından faydalanmaya ve kentle bütünleşmeye hazır olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı "İstihdam, konut sahipliği, kent fonksiyonlarına katılma ve kent hizmetlerine ulaşabilme gayreti içerisindedir" (DPT,1991,15).

Gecekondulu ailesinin Türkiye'de en çok sarsıntı ve hızlı değişmeyle karşı karşıya geldiği söylenebilir. Ekonomik ve sosyal bakımdan hızla şehir hayat tarzı benimsenirken, geleneksel değerlerin daha yavaş ve geç değiştii bilinmektedir. Gecekondulu ailesi şehirdeki ilk yıllar hem maddi sıkıntılarla hem de geleneksel değer çatışmalarıyla karşı karşıya geldiği için bu dönemlerde daha fazla sarsıntı geçirmektedir.

Devletin bu dönemlerde öne çıkması, yerel yönetimlerle işbirliği yaparak bu bölgelerde çeşitli yağın eğitim ve gönüllü kuruluşlarla birlikte, insanların yaş, cinsiyet ve kabiliyetlerine göre kısa zamanda daha çok ekonomik getiriye dönük meslekler kazanmaları için çeşitli kurslar düzenlemelerinin faydalı olacağı kanaatindeyiz..

Bu tür etkinlikler yapıldığında gecekondulu insanın şehre uyum dönemi daha dengeli ve kolay gerçekleşebilir. Ayrıca bu faaliyetler döneminde gecekondulu insanına birçok akılcı-bilimsel politikalara inandırmak ve uygulamak kolaylaşacaktır. Başta eğitimin önemi, aile planlamasının insan neslini tüketmek olmadığını, hatta bugünlerde çocuklara yapılan felç aşısı girişiminin bazı çevrelerce kısırlık yaptığı bilim dışı iddialarla engellendiği bilinmektedir.

II- Çağımızda Türk Ailesinin Fonksiyonları ve Değişmesi

1- Ailenin Fonksiyonu ve Değişmesi

Ailenin bazı temel fonksiyonlarını kısaca belirtmek istersek; insan neslinin devamını, çocuğun verişmesini, aile üyelerine bakım, sevgi, gelişme ve disiplin sağlamak ve destekleyici bir çevre temin etmek olarak sayılabilir.

Gelişme aşamasına, yerel koşullara, kültür ve ailenin yapısına dayalı olan diğer fonksiyon ve ilişkiler ise giderek ailenin kendi dışındaki kişilerle olan etkileşimiyle gerçekleşmektedir. Bunlar üretim faaliyetleri, ev işleri, sosyal ve kültürel normları, beklentileri öğrenme; eğitim sağlık ve beslenme ve diğer sosyal faaliyetlerdir. Bunların yanı sıra diğer aile fonksiyonları, değerlerin yeni kuşaklara aktarılması, korunması ve değişmesi, iletişim ve problem çözümü gibi faaliyetleri kapsamaktadır (1994 Aile Yılı Rap.,1994,12).

Ayrıca aile içindeki rol ve fonksiyonların dağılımı eşit değildir. Ev içi işlerinde kadınların sorumluluğu fazla iken, erkekler daha çok ekonomik faaliyetlerde sorumluluk almaktadır.

Sosyologların çoğu, modern topluluktaki ailenin fonksiyonlarından önemli bir kısmını yitirdiği görüşünü benimsemektedir. Ailelerin yalnız üretim ve tüketim birimi yapmadıkları gibi, iş, eğitim, sağlık gibi önemli görevlerinde son bulunduğu bilinmektedir. Günümüzde birçok özel ve resmi kurum ve kuruluşlar ailelerin görevlerinden önemli bir kısmını üstelendikten görülmektedir.

Ailelerin fonksiyonlarından değişme ve gelişmesine karşılık, ailenin işlevlerinin azaldığı anlamına gelmemelidir. Ailenin bazı işlevleri daha özel bir yapıya kavuşarak öneminin daha da arttığı söylenebilir.

Parsons ailenin hala önemli bir kurum olduğunu savunarak, gençlerin kişiliklerini geliştirmede, sosyal sistem içerisinde gerekli psikolojik eğitim ve desteği sağlamada toplumun vazgeçemeyeceği bir kurum olduğunu belirtmektedir. Ayrıca gelişmiş toplumların özellikle ailenin önemli fonksiyonlarına bağımlı olduğunu söylemektedir (Haralombos,1983,355). Ailenin vazgeçilmez başka bir fonksiyonu da gençlerin ergenlik döneminde (Adolescent) kendine saygı ve güven duygusuna ailesinde kavuşabileceği görüşüdür (Viktor1986,37). Böylece ailenin temel fonksiyonlarından bazılarının yok oluşu, kalan fonksiyonların öneminin daha da artmasına yol açmıştır

Ailenin önemli işlevinden biriside çocuğa verdiği duygusal destektir. İnsanların yeterli duygusal desteği ancak ailesinde bulabileceği, başka kurumların yeterli duygusal desteği vermeyeceği görüşü yaygınlık kazanmaktadır.

Ailenin vazgeçilmez fonksiyonlarından diğer biriside çocuğa sosyalleştirme işlevinin geçmişte olduğundan daha çok önem kazanabilmesidir. Aileler çocukların eğitimlerine, iş seçimlerine, kariyer sahibi olmalarına en iyi yol gösterici rehber olduğu söylenebilir.

Başka önemli bir faktör ise, akraba desteği olmayan çekirdek ailede eşler büyük ölçüde birbirlerine bağımlı hale gelebilmesidir. Gelişmiş toplumlarda giderek yalnızlaşan (küçülen) çekirdek aile üyelerinin duygusal desteğe ve sığınmaya olan ihtiyacın önem kazandığı kaydedilmiştir (Murdock,1949,345). Kuzey Kaliforniyalı bir Poma yerlisinin sözleri geçmişten günümüze aile fonksiyonlarının önemini ve değişimini belirtmiştir. "Ailesiz bir insan, bir böcek kadar önemsizdir. Polis ve askerler sizi korurlar, mahkemeler size adalet dağıtır,

okul eğitim verir, her şeyinizle ilgilenir. Hatta ölürseniz çocuklarımızla bile ilgilenir. Halbuki bizde tüm bunlar aile tarafından yapılır" (Murdock, 1949,343).

Günümüzde Türk ailesinin bazı önemli fonksiyonları çeşitli değişme gösterirken bazılarının da işlevini yitirdiği bilinmektedir. Bu gelişme ve değişmeye paralel olarak aile üyeleri arasında birçok farklılık görülebilmektedir. Bu farklar bölgeden bölgeye değiştiği gibi aynı bölgede de gözükülebilmektedir. Daha önce belirttiğimiz köy, kasaba, gecekondü ve şehir ailesi özelliklerinin önemli bir kısmını bir yerleşim bölgesinde görmek mümkün olabilmektedir.

Çeşitli değişmelerle beraber, şehir ailesi başta olmak üzere giderek modern demokratik aile yapısının yaygınlaştığını söyleyebiliriz. Bu aile yapısının önemli özelliği, sevgi, arkadaşlık ve birbirine uyma esaslarına dayanarak, eşini serbestçe seçme olanağına kavuşması, evlenen gençlerin bağımsız hareket etme fırsatı olması, ailede bütün üyelerin söz sahibi ve ortak karar alması ve ailesine zarar gelmemesi şartıyla aile üyelerinin mümkün olduğu kadar serbest hareket etme hakkına sahip olmasıdır.

Son yıllarda teknolojinin hızlı gelişmesi, kitle iletişim vasıtalarının önem kazanması ve yaygınlaşması, çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik şartların değişmesi gibi faktörlerin aile kurumundaki rol ve statünün değişmesinde önemli rol oynadığı söylenebilir. Bunlara bağlı olarak aile otorite yapısı, eşlerin rolleri, çocuk ebeveyn ilişkileri, evli kadının ekonomik ve sosyal fonksiyonu gibi rol ve statülerin eski geleneksel durumlardan farklılaştığı bilinmektedir.

Bütün saydığımız değişmelerle beraber, aile kurumunun sıkıntıya sokabilecek bazı olumsuz problemlerde ortaya çıkmıştır. Parçalanmış aile sayısının giderek yaygınlaşması, boşanma oranlarının katlanarak artması, kuşaklararası kopukluk ve iletişimsizliğin görülmesi aileler arası dayanışma ve yardımlaşma geleneğinin zayıflaması gibi problemler sayılabilir.

2- Türkiye'de Kadının İş Çevrelerine Girişi;

Tarihi süreç içerisinde çeşitli milletlerin kadına karşı tutum ve davranışları incelendiği zaman, Türk kadınının statüsü birçok toplumların kadınlarından daha iyi olduğu anlaşılmaktadır (Donuk,1980,147). Bugün çoğu gelişmiş ülkelerde kadın hakları önemli tartışmalara sebep olmaktadır. Hatta aynı işe aynı ücret hakkında çeşitli uygulamaların olduğu bilinmektedir.

Ülkemizde bazı önemli alanlarda gelişmiş ülkelerden daha yüksek oranda kadın istihdam edildiği kaydedilmektedir. Üniversitelerde öğretim üyesi, avukat, öğretmen ve doktor gibi (Kadın ve Sos.Hiz.Müst,199.3,124).

Kısaca Türk tarihinin son yıllarına bakarsak hukuki alanda kadın hakları lehine hızlı bir gelişme olduğu dikkati çekmektedir, 1839 da Gülhane Hattı ilanından sonra çağdaşlaşma alanında yeni bir dönem başlamıştır. 1838-1908 e kadar eğitim alanında yeni bir dönem başlamıştır. 1838-1908 e kadar eğitim alanında ilk kız rüştiyesi ve 1869 da kızlar için sanat okulları açılmıştır. 1847 de miri toprakların kullanma hakkını kız erkek çocuğa eşit olarak paylaşma hakkı verilmiştir. 1920 de kız ve erkek öğrenciler beraber ders yapmaya başladı. 1914-

1918 de Birinci Dünya savaşı döneminde diploma sahibi kadınlar savaş dolayısıyla erkeklerden boşalan kadrolara yerleştirildiler (Kuran,1977). 1926 da medeni kanun, 1930 da belediye seçimlerinde oy kullanma, 1934 de ise milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanındı. Ayrıca 1985 tarihinde "kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi" sözleşmesi kabul edildi. (Kadının statüsü Gen.Müd.,1993,24) Medeni nikahtan önce dini nikahın yapılmaması, kadınların ordunun her kademesinde istihdam edilmesi, köylü kadınların sosyal güvenlik haklarına kavuşturulması, kadın ticaretinin önlenmesi, eve "besleme" olarak alınan kız çocukların sömürülmemesi gibi istekler ileri sürülmüştür (Abadan, 1979,24).

Sayıdığımız gelişmelerle birlikte toplumun sivilleşmesi, eğitim imkanlarından daha iyi faydalanma fırsatı kadınların hak ettikleri yerlere gelmesinde önemli rol oynayacaktır. Erkeklerin çeşitli tutum ve davranışların hukuken kısıtlayarak, kadınlara hak ve özgürlük getirmeye çalışılırsa bu hakların devamlı ve kalıcı olmasının zorlaşacağı ve uygulamada engeller çıkacağı kanaatindeyiz.

Kadınların çalışma oranlarına ve iş alanlarına bakıldığında karşımıza çeşitli tablolar çıkmaktadır. Türkiye'de çalışan faal nüfusun %56.2 si erkek, %31.1 i kadın olduğu kaydedilmiştir (DİE,1993,90). çeşitli sektörlerde teşvik kredileri verildiği halde kadın girişimci oranı ülkemizde %1.4 olarak belirtilmiştir. Bu oran oldukça düşüktür. Gelişmiş ülkelerde %20 ile 30 arasında değişmektedir (Devlet Bakanlığı,1993,111).

Kadınların en çok hizmetler sektöründe başarılı olduğu, bunun nedenlerinin ise; bu konularda kadınların bilgi, deneyim ve beceri açısından yatkın oluşları, üniversiteli kadınların finans, yöneticilik, üretim ve mühendislik dallarına fazla ilgi göstermedikleri ve büyük sermaye getiren işler için yeterli desteği bulamayışları gösterilmiştir (Devlet Bakanlığı,1993,108).

1990 DİE. bilgilerine göre çalışan kadın nüfusunun 6.241.662 olduğu, bunun %77 sinin tarım alanında, %1.2 sinin sanayi alanında, %20.8 inin hizmet alanında olduğu kaydedilmiştir. Çalışan kadınlar içerisinde işveren kadın konumundaki sayı 28.854 olarak hesaplanmıştır. Bunların %40 ı tarım, % 13 ü sanayi, %47 side hizmet alanlarındadır. Yine çalışan kadınların girişimci ve üst kademe yöneticisi olarak 19,506 kişi kaydedilmiştir. Bunun % 78 i hizmetler sektöründe, % 21 i sanayi ve tarım alanında girişimci kadın olmadığı bildirilmiştir (Devlet. Bakanlığı,1993,86).

Eğitim açısından kadınların durumu giderek iyileşmekte ve eğitim fırsatlarından yararlanma oranı erkeklerin oranına yaklaşmaktadır. Türkiye'de yüksek okul bitirmiş nüfusun % 25 inden fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Halen yüksek öğrenime devam edenler arasında %35 oranında bayan öğrenciler mevcuttur. Eğitim bildirimlerinde öğrenim görenlerin % 45 ini, tıp ve sağlık biliminde % 40.3 ünü temel bilimlerde öğrenim yapanların % 45 ini, mimarlıkta % 52.2 sini ve güzel sanatlarda öğrenim yapanların % 53 nispetini bayan öğrenciler oluşturmaktadır (1994 Aile Yılı Rap.,1994,308).

Netice olarak gelişmelerin ümit verici olduğu ancak yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Çalışan kadınların çoğunluğunun tarım alanında istihdam edildiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık Türkiye'de kadın sorunları ile ilgili daha çok devletin önde olduğu dikkati çekmektedir. 1989 da Başbakanlığa bağlı Aile Araştırma Kurumu, 1990 da Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuş olup, günümüzde devlet bakanlığı düzeyinde bir kadın bakan, kadın sorunları ile ilgili görev yapmaktadır.

3 - Günümüzde Ailelerin karşılaştıkları Bazı Önemli Problemler

Gelişmiş ülkelerde aile kurumunu destekleyici ve güçlendirici politikaların yaygın olarak uygulandığı bilinmektedir. Destekleyici politikaların önemli bir bölümünü sosyal güvenlik tedbirleri oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkeler arasında Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere aileye ilişkin yoğun ilgi ve yönlendirme yapılan ülkelerin başında yer almaktadır (AAK,1991,119),

Sanayileşme ve şehirleşme oranı çok yüksek refah toplumu haline gelmiş olan toplumlarda aile yapılarının iyi olduğu, problemlerinin azaldığı iddia edilmez. Buna karşılık geri kalmış toplumların aile yapıları zayıf olduğu söylenemez. Hangi toplumda aile üyelerinin daha mutlu olduğu, toplumların gelişmişliğiyle karıştırılmamalıdır. Yahut insanların daha mutlu olmasında gelişmişlik tek başına bir ölçüt olarak kullanılmamalıdır. Buna karşılık gelişmiş ülkelerde aile üyelerinin daha bağımsız hareket ettiği aile ortamını iyileştirici tedbirler alınmasına rağmen birçok konuda aile üyelerinin çeşitli problemlerle karşı karşıya geldiği bilinmektedir.

Gelenekçi toplumlarda, kendi milli kültür ve değerlerine sahip olan aile üyeleri yeterli bağımsızlığa sahip olmasa bile, karşılaşılan birçok problemleri aile içinde çözüme kavuşabilmektedir. Bu tür toplumlarda aile, üyelerini daha kolay kontrol edebilmekte, insan üzerinde toplum kontrolünün daha çok hissedildiği bilinmektedir. Bu toplumlarda boşanma, intihar gibi olayların düşük oranda olduğu, sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın yüksek olduğu söylenebilir.

Sosyolojik açıdan cematçı toplumlarda çeşitli problemler yada sevinçler en azından aile üyeleri tarafından ortak karşılanmaktadır. Böylece bir problemi birkaç kişi paylaşarak olumsuz etkilerin daha hafiflemesi mümkün olmaktadır.

Bireyci toplumlarda ise acı ve sevinçlerin tamamını bir kişinin yüklenmesi söz konusudur. Bu toplum yapısında kişisel başarı ve sorumluluk öne çıktığı için, insanlar karşılaştıkları birçok problemi tek başına çözmek durumunda kalmakta ve bunun sonucunda kendini yalnız hissedebilmektedir.

Gelişmiş toplumdaki ailelerin karşılaştıkları problemlerin bir çoğuna ülkemizde de rastlanılmaktadır. Türkiye'de şehirleşme, sanayileşme, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değişimin hızlanmasıyla birlikte, boşanma oranlarında önemli bir yükselme dikkati çekmektedir. 1935 te 2.257 boşanma olayına rastlanmış, 1955 te 10 455 e ulaşmış, 1984 de 16.9S7 ye 1991 de 27,167 olarak kaydedilmiştir (D.I.E.,1993,110). Bu verilere bakıldığında zaman evli nüfusunun artışıyla boşanma oranları karşılaştırıldığında, boşanma oranlarının daha yüksek olduğu ve giderek artış gösterdiği görülmüştür. Bazı illerimizde

yıllık boşanma olayları başta İstanbul'da 5233, İzmir'de 3080, Ankara'da 1517 ve Samsun'da 703 olarak hesaplanmıştır (D.İ.E, 1993,107).

Türkiye'de hızlı sosyal, kültürel ve ekonomik değişimler aile içinde ve aile dışında kuşaklararası ilişkiler bakımından çeşitli çatışmalara konu olmaktadır. Kuşaklararası da uzlaşma, hoşgörü ve uyum yerine karşılıklı birbirlerini anlayamama ve bir birinden uzaklaşmaların giderek arttığı söylenebilir, DPT nin araştırmasında görüş ayrılığı olanlar arasında %23.87 kılık kıyafet ebeveyn ve çocuklar arasındaki görüş farklılığını oluşturmaktadır.

Daha sonra arkadaş seçimi konusunda %c 18.78, para harcama % 11,33 ve eğlence biçimi konusunda %c 9.41 nispeti kaydedilmektedir. Daha düşük oranları dini konular ve geleneklere saygısızlık izlemektedir. Meslek ve okul tercihi, siyasi konular en az oran oluşturmaktadır (DPT, 1992, 177).

Kuşak çatışması bakımından aile içi nedenler arasında konuşmama-diyalogsuzluk baskıcı katı tutumlar, sert davranma, gençlere güvenmek, tutarsız davranışlar, aşağılama yüceltme gibi nedenler sayılabilir. Ayrıca ailenin düzensiz olması, hoşgörünün olmayışı ebeveyn-çocuklar arasında çatışmada önemli faktörlerden sayılabilir. Gelişmiş toplumlar ve arkadaş gruplarının birbirlerine olan etkileri ailenin çocuklar üzerine olan etkilerinden daha yoğun ve fazla olduğu söylenmektedir (Özkalp, 1994, 120). Bu konuda önemli bir faktörde anne babanın çocuklarından beklentileri ile, çocukların anne babadan beklentilerinin çok farklı oluşudur. Ayrıca karşılıklı beklentiler anne, baba, parçalanmış yarım aile ve üvey anne yada baba durumuna göre farklılık göstermektedir. Beklentiler özellikle çocukların evlilik öncesi bağımsızlık kazanmasıyla gözükmekte ve öz çocuklar, üvey çocuklardan daha çok ailesine bağımlı kaldığı kaydedilmektedir (Frances, 1989, 87).

Çocukların dengeli ve uyumlu yetişmesinde aile, okul ve çevrenin uzlaşma içerisinde birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olması, birçok problemin çözümünde kolaylık sağlayabilir. Ayrıca bu çevrelerin önceden ortak hareket etmeleri ve görüş birliği içerisinde olmaları sonradan alınabilecek tedbirlerin ekonomik ve sosyal maliyetinden çok daha karlı olabilir.

Son zamanlarda orta dereceli okullarımızda uyuşturucu mafyaları, çete hareketleri ve ölümle biten olaylar dikkati çekmektedir. Aileler bir taraftan ekonomik ve sosyal problemlerle karşı karşıya gelirken, diğer taraftan sigortası ve güvencesi saydığı çocuğunun hayatından ve istikbalinden endişe etmektedir

4- Sonuç ve Teklifler

Türkiye'de son yıllardaki sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan hızlı değişimler, aile kurumunu da derinden etkilemektedir. Bu etkiler aile üyelerinin rol, statü, hayat tarzı ve davranış kalıplarında görülmektedir. Aile üyelerinin rol ve statüsündeki meydana gelen hızlı değişimler beraberinde birçok problemleri de getirmektedir.

Diğer taraftan eski geleneklerin hakim olduğu anlayış tarzı, tutum ve davranışlar birer birer fonksiyonlarını yitirirken, bunların yerine daha

fonksiyonel, çağdaş ve Türk toplumunun yapışma uygun olabilecek yeni anlayış, tutum ve davranışların tesis edilememesi, aileleri önemli problemlerle karşı karşıya getirebilmektedir. Şehirlerde yaşlı anne-babanın evli çocukları ile birlikte kalma eğilimi giderek azalmakta, yüz binleri aşan bakıma muhtaç yaşlılardan ancak üç-beş bin kişiye devlet ve mahalli yönetimler sahip çıkmaktadır (Doğan, 1992). Çalışan anne çocuğunun kreş öncesi bakım döneminde çaresiz kalmakta, çocuğunu bırakabilecek güvenli kişi veya kurumların yokluğunun sıkıntısını çekmektedir. Çocuk kreşleri yetersiz, bakım ücreti yüksek ve sınırlı saatler içerisinde görev yapmaktadır.

Diğer taraftan batıda evliliğe alternatif olarak görülen nikahsız bir arada yaşama şekli, henüz Türkiye'de hoş görülmemektedir (Meriç,1991,472). Ancak az oran teşkil etmekle birlikte bazı çevrelerde görülmektedir. Evliliği geciktirerek uzun süre bir arada yaşamlarını sürdüren gençler (erkek-kadın) geleneksel aile çizgisinden hızla uzaklaşarak tutum, değer yargıları, planları ve beklentileri de büyük ölçüde değişmektedir. Bu tür yaşayan erkek ve kadınlar arasında yapılan uzunlamasına araştırmada " ilerideki aile yaşantısından kadınların daha çok olmak üzere olumsuz şekilde etkilendikleri" kaydedilmektedir. (Wait, 1986, 541) Böyle yaşama anlayışı bizde de yaygınlaşırsa, Türk toplumu için daha büyük sıkıntılar ve ailede çözümler meydana gelebilir. Bu anlayış ve eğilimlere karşı şimdiden çeşitli etkili tedbirler alınmalıdır.

Ailelerin daha serbest bıraktığı çocuklar, başıboşluğa kargaşaya, çeşitli içki ve uyuşturucu gibi olaylara katılma ihtimali yüksek olabilir. Buna karşılık Ailenin fazla gözetim ve koruyucu fonksiyonu da gençlerin kendi benliklerini açığa çıkarma ve bağımsız hareket edebilme yeteneklerini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Belirli yaşa gelen gençlere cinsiyetlerine göre görev, yetki ve sorumluluk verilmelidir. Toplumumuzda ailelerin çocuklarını daha çok kollayıcı ve koruyucu sistemle yetiştirdiği onlara gereken sorumluluğun verilmediği kanaatindeyiz.

Ayrıca çeşitli yetişkin eğitim kurumları tarafından gençlere aile içi iletişim, annelik ve babalık hakkında gerekli bilgiler, görev ve sorumluluklar öğretilmelidir

Eğitim sistemimizdeki cinsiyet ayırımına dayanan unsurlar kaldırılmalı, teorik anlamda eşit sayılan cinsiyet pratikte de eşit uygulanmalıdır.

Eğitimde önemli bir konuda okul-aile birlikleri daha fonksiyonel, yapıcı bir görev üstlenmelidir. Okul-aile toplantılar, para toplama yeri olarak anlaşılmamalıdır. Ayrıca varlıklı aileler okulu çocuklarını başlarından uzaklaştırmak için bir yer olarak görmemelidir.

KAYNAKLAR

- Abadam U.Nermin, Türk Toplumunda Kadın, Türk Sosyal Bil.Der.Ankara,1979
- Aile Araştırma Kurumu (A.K.K.) karşılaştırmalı Ülkeler Panaroması, Ankara,1991
- AAK, Türk Aile Ansiklopedisi, (Aile Mad) C.1,2,3, Ankara,1991
- AAK, Sosyo-Kültürel Değişme İçerisinde Türk Ailesi, C.1,2,3, Ankara,1992
- AAK, Aile Yazıları, C.1,2,3,4,6, Ankara,1991
- DPT, Türk Aile Yapısı, Ankara, 1992
- DPT,Geekondu Araştırması, Ankara, 1991
- DPT, Sosyal Yapı-II, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Özellikleri Araştırması, Ankara, 1988
- DPT, UBYK Planı, Ankara, 1973
- DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı, Ankara, 1994
- DİE, ME. İstatistikleri, Yay.No: 1290, Ankara, 1988
- DİE, 1985 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Yay No:1369 Ankara, 1989
- Doğan Cihangir, Türkiye'de Gecekondu Meselesi ve Ümraniye M.Kemal Paşa Gecekondu Bölgesinde bir Alan Araştırması (Basılmamış Doktora Tezi) İstanbul,1990
- Doğan Cihangir, Türkiye'de Yaşlı Hizmetler paneli raporu, (15-20 Mart, 1992 AAK, Ankara 1992
- Donuk Abdülkadir "Çeşitli Toplumlarda ve Eski Türklerde Aile "İst. üniversitesi Edebiyat Fak.Der., Sayı 33, Mart 1980)
- Erkal Mustafa, Sosyoloji (Toplum Bilimi) İstanbul, 1993
- Eröz Mehmet, "Türk Ailesi" AAK, yayını C.1 Ankara, 1991
- Eröz Mehmet, Türk Ailesi, Devlet Kitapları, İst., 1977
- Eröz Mehmet, İktisat Sosyolojine Başlangıç, İst., 19S2
- Freyer Hans. Sosyolojiye Giriş (Çev.Nermin Abadan), Ank.,1967
- Geas Viktor, "Parental Behavior and Adolescent self-esteem Journal of Marriage and the Family, 1986
- Gökçe Birsen, Aile ve Aile Tipleri Üzerinde Bir İnceleme'H.Ü.Sosyal ve Beşeri Bil.Der.C.1 S.1.,Ankara.1976

Gökçe Birsen. gecekondularda Ailelerarası Geleneksel Daynışmamın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü, Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayını, Ank.,1993

Gökçe Birsen, Gecekondu Gençliği. Ank.,1971

Goldsehcider F.KAnd Goldseheidir C., "Family Structure And Conflict" Journal Of Marriage And Tehe Family, Brown University, 1989

Haralombos Michel with Heald R., Sociology Theme And Perspectives, Britain, 1983

Kadın ve Sos.Hiz.Müsteşarlığı, 1994 Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas komisyon Raporları, Ankara, 1994

Kadının Statüsü ve Sorunları Gen.Müd. Kadının Girişimciliği Özendirme ve Desteklenmesi (Bildiriler ve Tartışmalar), Ankara, 1993

Kadının Statüsü ve Sorunları Gen.Müd., Kadına Yönelik Uluslararası Sözleşme ve Kararlar Ankara, 1993

Keleş Ruşen, Kelleşme Politikası, Ankara, 1993

Keleş Ruşen, Ketleşme ve Konut Politikası, Ank.,1984

Kıray Mübeccel, Ereğli, Ağır Sanayiden Önce bir sahil kasabası, DPT.Yayını Ankara, 1964

Kocacık Faruk, "Sivas'ta Kentsel Aile" Sos.Bil.Der.Cum.Ü.Fen-Ed.Fak.Yay.Sivas 1986

Kuran Ercüment, "Türkiye'de Kadın Haklarının Gelişmesi" Milli Kültür, C.1.S.6 Kültür Bak. Ankara, 1977

Kurtkan Amiran, Sosyoloji Konferansı (H.Z.Ülker'in Anısına) İst.JJni.İkt Fak Yay.1982

Kurtkan Amiran, Genel Sosyoloji, İst.,1980

Kurtkan Amiran, Sosyal İlimler Metodolojisi, İst.,19S2

M.E.B. Kızların Eğitimi ile ilgili araştırma raporu, İlköğretim Gen.Müd. Ankara, 1991

Meriç Y.Ümit "19 y.yıldan Günümüze kadar Avrupa Aile Sosyolojisinden Değişmeler' Üzerine Bir Çalışma" I.Aile Şurası Bildirileri, AAK, Ankara, 1990

Meriç Y.Ümit "İleri Endüstri Toplumundaki Aile Kurumu Üzerine Bir Araştırma' Aile Yazılan, C.I AAK, Ankara 1991

Mertter Feridun, 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler, AAK, Ankara, 1990

Murdock G.Peter Social Structure, Newyork, 1949

Onat Ümit, Gecekondu Kadının Kente Özgü Düşünce ve Davranışlar
Geliştirme Süre Kadın ve Sos.Hiz.Müst.Y'ay.Ankara, 1993 Ozarıkaya Özer,
Toplum Bilim, İst., 1986

Özen Sevinç, Kentleşme ve Kırdan Kente Göç Modelleri Ege Ün.Ed.Fak.Yay..
İzmir.. 1985

Özkalp Enver, Sosyolojiye Giriş, Eskişehir, 1994

Serim Timur, Türkiye'de Aile Yapısı, H.Ü.Yay. Ankara. 1972

Sencer Yakut- Türkiye'de Kentleşme, Kül.Bak.Yay.Ank., 1979

Tezcan Mahmut " Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolünü Sosyolojik Bir Buluş Aile
Yazılan, C.1, AAK, Ankara, 1991

Tolan Barlas "Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru "Aile Yazıları,
C.2 AAK, Ankara, 1991

Türkdoğan Orhan, Türk tarihinin Sosyolojisi, Ank.,1977

Türk Ansiklopedisi, Aile Mad. C.1., M.E.Basımevi, İstanbul 1968

Tütengil C.Orhan, Türkiye'de Köy Sorunu, İstanbul. 1969

Weit L,C.Witsberger, F.K Goldscheider, "Nonfamily living And The Erosion
Of Traditional Family Orentestions Among Young Adults" American
Sosyolojical Reviev, Vol.,51, 1986

Zimmerman C, Y"eni Sosyoloji Dersleri, (Çev.A.Kurtkan) İst.İkt.Fak. Yay.İst
,1964